

‘มาฆบูชา’ บูชา ‘สงฆ์’ ดี

พระนักวิชาการสันติภาพโลก แห่งองค์การ ยูเนสโก

รางวัลนราธิปพงศ์ประพันธ์

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

บทความพิเศษ

ฉนวนจิต แผนสมบูรณ

'มาฆบูชา' บูชา 'สงฆ์' ดี

พระนักวิชาการสันติภาพโลก แห่งองค์การ ยูเนสโก รางวัลนราธิปพงศ์ประพันธ์ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

สมาเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) เป็นภิกษุสงฆ์อีกรูปหนึ่ง ที่คู่ควรแก่กราบไหว้ คู่ควรแก่การเคารพ นบถ คู่ควรแก่การสักการบูชา ทั้งด้วยอริยาบัย จริยาวัตร และข้อวัตรปฏิบัติ อันสมณะ สุขุม เยือกเย็น นิ่มนวล

สนทนาปราศรัยด้วยถ้อยคำอันไพเราะ อ่อนหวาน ดำรงสติมั่นในอิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พุท คิด สภาวะจิตที่เต็มเปี่ยมไปด้วยสัจปริสธรรม คือรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล

รู้จักชุมชน รู้จักเลือกคบคน ดำรงตนอยู่ในหลักพรหมวิหาร มีจิตวิญญานแจ่มใสอิทธิบาทอยู่เป็นนิตย์

นี่คือชีวิตของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

!เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า แสดงความนอบน้อมต่อพระเดชพระคุณพระธรรมพุทฺธมิ่งคล ในฐานะที่หลวงพ่พระธรรมพุทฺธมิ่งคล มีวิญญูที่มากกว่า มีอาวุโสพรรษาที่มากกว่า

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า มิได้มีทิฐิมานะทะนงตนว่าตนเองเป็นสมเด็จพระเจ้า มิได้ทะนงตนว่ามีศเหนือกว่า

มิได้ทะนงตนว่ามีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเหนือกว่า แต่เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า สำนึกว่าหลวงพ่พระธรรมพุทฺธมิ่งคล มีสถานะทางพระวินัยที่เหนือกว่า มีฐานะทางชาติกาลที่มากกว่า นี่คือคุณลักษณะของบัณฑิตในทางพระพุทธศาสนา

และคุณลักษณะของบัณฑิตในทางพระพุทธศาสนา คือการมีจิตที่ว่างเปล่า ปราศจากกิเลส 5 ประการ คือ โลภะ โทสะ มัถะ โทสะ มัถะ

ฉบับประมวลธรรม, สถาบันสงฆ์กับสังคมไทยในปัจจุบัน, รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, จารึกอโศก, ธรรมานุชีวิต, มอองอเมริกาแก้ปัญหไทย, พระพุทธศาสนากับสังคมไทย, การพัฒนาที่ยั่งยืน, นร-สวรรค์ ในพระไตรปิฎก, เมื่อธรรมดามาถึง รู้ให้ทันและทำให้ถูก, ลักษณะสังคัมพุทธ, กรณีธรรมกาย

คนมีปัญญาอย่าอวดนำประเทศชาติไปสู่ความสงบร่มเย็น

คนมีปัญญาอย่าอวดรักษาประเทศให้ปลอดภัยจากอริราชศัตรูได้โดยสิ้นเชิง

คนมีปัญญาอย่าอวดรักษาพระพุทธศาสนาไว้ชั่วฟ้าชั่วดิน

ให้มีเสถียรภาพมั่นคงสถาพรตลอดไป

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า จึงให้ปัญญาเป็นแสงสว่างแก่มวลมนุษยชาติ

ให้สมกับพุทธสุภาษิตที่ว่า ปญญา โลกสมี

ปชฺโชโต ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก

เพราะเจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า เห็นว่า ปัญญา

ประเสริฐกว่าทรัพย์

ปัญญานำความสุขมาสู่ประเทศชาติ

นับเป็นสามเถรรูปที่ 2 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

รัชกาลที่ 9 และเป็นรูปที่ 4 ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

โดยได้รับการอุปสมบทโดยเป็นนาคหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันที่ 24

กรกฎาคม พ.ศ.2504 ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

โดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (ปลด กิตฺติโสภโณ) เป็นพระอุปัชฌาย์

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า เป็นภิกษุสงฆ์รูปแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากองค์การยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace)

เจ้าประคุณสมเด็จพระเจ้า มีได้มีปฏิญาณที่จะน
ตนว่าตนเองเป็นสมเด็จ มีได้ที่จะตนว่ามีศ
เหนือกว่า

มิได้ที่จะตนว่ามีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเหนือ
กว่า แต่เจ้าประคุณสมเด็จฯ สำนึกว่าหลวงพ่
พระธรรมพุทธรูปมงคล มีสถานะทางพระวินัยที่
เหนือกว่า มีฐานะทางชาติกาลที่มากกว่า นีคือ
คุณลักษณะของบัณฑิตในทางพระพุทธศาสนา
นับว่าเป็นพระราชาคณะชั้นสมเด็จเพียงรูป
เดียวที่ไม่ได้มีตำแหน่งทางการปกครองมา
ก่อน เจ้าประคุณสมเด็จฯ ไม่รับตำแหน่งรองเจ้า
คณะภาค ไม่รับตำแหน่งเจ้าคณะภาค ตามที่ทาง
เจ้าคณะผู้ปกครองเสนอตำแหน่งมาให้ในสมัยที่
เจ้าประคุณสมเด็จฯ ดำรงสมณศักดิ์พระราชา
คณะชั้นราช ในราชทินนามที่ พระราชวรมณี
สังกัต์วัดพระพิเรนทร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพมหานคร

โดยเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้ให้เหตุผลว่า
พระสงฆ์ในสายปกครองมีมาก แต่สายวิชาการ
มีน้อย

จึงขอทำหน้าที่วิชาการในทางพระพุทธ
ศาสนา

เพื่อประโยชน์แก่มวลพุทธบริษัทและ
ประชาคมโลก ได้รู้ ได้เข้าใจในหลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนาอย่างรู้แจ้ง เห็นจริง ใน
ธรรมที่ควรรู้ควรเห็นตามพระบรมพุทโธวาท
ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

เจ้าประคุณสมเด็จฯ จึงได้ลิขิตธรรมนิพนธ์
หนังสือทางพระพุทธศาสนาออกมาเป็น
จำนวนมาก ดังจะสาธกยกให้เห็นต่อพอสั่งเขป
คือ

หนังสือพุทธธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์
ฉบับประมวลศัพท์, พจนานุกรมพุทธศาสตร์

ฉบับประมวลธรรม, สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย
ในปัจจุบัน, รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าเพื่อ
การพัฒนาที่ยั่งยืน, จารึกอโศก, ธรรมนูญชีวิต,
มองอเมริกาแก้ปัญหาไทย, พระพุทธศาสนากับ
สังคมไทย, การพัฒนาที่ยั่งยืน, นรก-สวรรค์ ใน
พระไตรปิฎก, เมื่อธรรมมาถึง รู้ให้ทันและ
ทำให้ถูก, ลักษณะสังคมพุทธ, กรณียธรรมกาย
: บทเรียนเพื่อการศึกษาพระพุทธศาสนา และ
สร้างสรรค์สังคมไทย, ตื่นกันเสียที จากความ
เท็จของหนังสือ "เหตุเกิด พ.ศ.1" และสืบ
เนื่องจากภาพยนตร์เรื่อง กำเนิดพระพุทธเจ้า
บทเรียนที่มีถูกถูกผิด, ศึกษา ผักผ่น พัฒนา
ตนให้สูงสุด, แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา, ทำ
อย่างไร จะพูดได้เต็มปากว่า...เรารู้ในหลวง,
คนไทยใช้คบเผา เถรวาท VS ลัทธิอาจารย์,
นิติศาสตร์แนวพุทธ, การศึกษาเพื่ออารยธรรมที่
ยั่งยืน, การศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุษย์, กรณีย
เงื่อนไข : พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยโรคอะไร,
การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย, ศิลปศาสตร์แนว
พุทธ, ชุติวงศ์ทำอะไร ที่ไหน เพื่ออะไร, คู่สร้าง
คู่สม ชีวิตคู่ในอุดมคติ, คู่มือชีวิต, วิสัยธรรม
เพื่อเบิกนาริวิสัยทัศน์, ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง,
หลักสูตรอารยชน (ฉบับไทย-อังกฤษ), ถ้าเชิดชู
พระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยไม่สิ้นความหวัง,
เศรษฐกิจศาสตร์แนวพุทธ
เหล่านี้เป็นต้น

เจ้าประคุณสมเด็จฯ มีปณิธานอย่างแน่วแน่
ในการพัฒนาชาติไทยควบคู่ไปกับพระพุทธ
ศาสนา เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่
ปราศจากสงครามในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อ
ให้ประเทศไทยเป็นประเทศสันติสุข จึงปลุกใจ
คนไทยให้มีวุฒิภาวะในการสร้างสันติภาพ

มาสู่ประเทศชาติ

คนมีปัญญาอย่าม่นำ
ประเทศชาติไปสู่ความสงบ
ร่มเย็น

คนมีปัญญาอย่ามร์รักษา
ประเทศให้ปลอดภัยจากอริ
ราชศัตรูได้โดยสิ้นเชิง

คนมีปัญญาอย่ามร์รักษา
พระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับ
ประเทศชาติตลอดไป

คนมีปัญญาอย่ามร์ไม่
แสวงหาอมิสสินจ้างรางวัลที่

ผูกพันอยู่ในความโลภ ความโกรธ ความหลง
มีใจติดอยู่ในกองเกวียนกำเกวียน พากเพียร
เพื่อผลประโยชน์ในทรัพย์สินเงินทอง ปราศจาก
ความปรองดองสมานฉันท์อันเป็นสุจริตธรรม

คนมีปัญญาอย่ามร์ไม่ติดอยู่ในโลกธรรม
นำจิตให้ข้ามพ้นนิรวณไปได้ด้วยใจที่ไม่ข้อง
อยู่ในทุจริตทั้งหลาย

เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ นาม
เดิม ประยุทธ์ อารยางกูร ฉายา ปยุตโต หรือ
ที่รู้จักกันดีทั่วไปในนามปากกา "ป.อ.ปยุตโต"

เกิดเมื่อวันที่ 12 มกราคม-พ.ศ.2481 ที่บ้าน
ตลาดศรีประจันต์ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัด
สุพรรณบุรี

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้บรรพชาเป็นสามเณร
ตั้งแต่อายุ 13 ปี เมื่อปี พ.ศ.2494 ณ วัดบ้าน
กว้าง อำเภอสรีประจันต์ โดยมีเจ้าคุณพระเมธี
ธรรมสาร เป็นอุปัชฌาย์

และได้เข้ามาจำพรรษาอยู่ที่วัดพระพิเรนทร์
กรุงเทพมหานคร จนสอบได้นักธรรมชั้นเอก
และเปรียญธรรม 9 ประโยค (ขณะยังเป็น
สามเณร) ในปีพุทธศักราช 2504

การยูเนสโก (UNESCO Prize for Peace

Education) นอกจากนี้ยังมีองค์กรต่างๆ ได้
ถวายรางวัลสดุดีในความรู้ความสามารถของ
เจ้าประคุณสมเด็จฯ

อาทิ

พ.ศ.2525 ได้รับการประกาศเกียรติคุณ
ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์แก่พระพุทธ
ศาสนา ในการฉลอง 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์
พ.ศ.2525 ได้รับรางวัลวรรณกรรมขั้นที่ 1
ประเภทร้อยแก้ว สำหรับงานนิพนธ์พุทธธรรม
จากมูลนิธิ ธนาคารกรุงเทพ

พ.ศ.2532 ได้รับพระราชทานโลรางวัล
"มหิตลวราวุธธรรม"

พ.ศ.2532 ได้รับโลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อ
การศึกษา ในวาระครบรอบ 20 ปี คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ.2533 ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์
"สังฆเงิน" สาขาเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พ.ศ.2537 ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อ
สันติภาพ จากองค์การยูเนสโก (UNESCO
Prize for Peace Education)

พ.ศ.2538 คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่ง

ชาติ ประกาศเชิดชูเกียรติเป็น 'ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม'

พ.ศ.2538 สถาบันนวนาสนา ประเทศอินเดีย ถวายตำแหน่ง "ตรีปิฎกอาจารย์" หมายถึงอาจารย์ผู้รู้แตกฉานในพระไตรปิฎก

พ.ศ.2541 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย ถวายรางวัล TTF Award (Toyota Thailand Foundation: Honorary Award) สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาสำหรับผลงานทางวิชาการดีเด่น หนังสือ 'การพัฒนาที่ยั่งยืน'

พ.ศ.2544 รางวัล 'สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล' จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ.2544 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น 'ศาสตราจารย์พิเศษ' ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.2547 มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก ถวายตำแหน่ง 'เมธาจารย์' (Most Eminent Scholar) ในฐานะนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาสายเถรวาท

พ.ศ.2549 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ [10]

พ.ศ.2552 โล้วชรเกียรติคุณ จากคณะกรรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

พ.ศ.2552 ปุชนียบุคคลด้านภาษาไทย จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ.2563 ได้รับรางวัลนราธิปพงศ์ประพันธ์ ประจำปี 2562 โดยสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

รางวัลชีวิตเหล่านี้ ถ้าจะถามว่าเจ้าประคุณสมเด็จฯ มีความปรารถนาต้องการหรือไม่?

ผู้เขียนสามารถตอบได้เลยว่า เจ้าประคุณสมเด็จฯ ไม่เพียงปรารถนา ไม่เพียงต้องการในรางวัลอันเป็นโลกธรรมที่มนุษย์ทั้งหลายต้องการให้ได้มาเพื่อประดับเกียรติในชีวิตของตน แต่โดยอุปนิสัยอันสมณะเรียบง่ายของเจ้าประคุณสมเด็จฯ จึงไม่ไขว่คว้ารางวัลทั้งหลายเหล่านั้น แต่เจ้าประคุณสมเด็จฯ ก็ไม่ปฏิเสธที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะถวายรางวัลแก่ท่าน

เพราะเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้กระทำอุเบกขาไว้ในใจเสมอมากับเรื่องโลกธรรม อันเป็นโลกียวิสัยของมวลมนุษยชาติ ที่ยังมีอุปกิเลสแห่งความโลภ โกรธ หลง

ถ้าทุกท่านได้สัมผัสวิถีชีวิต วิถีจิต ของเจ้าประคุณสมเด็จฯ แล้ว ก็จะพึงทราบได้เลยว่า ถ้าโลกนี้ยังมีพระอรหันตบุคลอยู่แล้วไซ้

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ย่อมมีกระแสจิตขึ้นสู่เบื้องบน ที่เรียกว่า พระโสดาบัน เพราะเจ้าประคุณสมเด็จฯ มีสภาวะจิตที่ปราศจากลักกายทิฏฐิ ปราศจากวิจิกิจฉา ปราศจากสีลัพพตปรามาส หรือถ้าบุคคลใดได้เข้าไปใกล้จิต ผู้ที่อยู่ใกล้จิต จะไม่เคยเห็นอุปนิสัยแห่งความโลภ อุปนิสัยแห่งความโกรธ อุปนิสัยแห่งความหลง ออกมาจากกายกรรม วาจกรรม ให้ได้เห็นเลยแม้แต่บ่อย

ชาติ ประกาศเชิดชูเกียรติเป็น 'ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม'

พ.ศ.2538 สถาบันนวนาสนาหา ประเทศอินเดีย ถวายตำแหน่ง "ตรีปิฎกอาจารย์" หมายถึงอาจารย์ผู้รู้แตกฉานในพระไตรปิฎก

พ.ศ.2541 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย ถวายรางวัล TTF Award (Toyota Thailand Foundation: Honorary Award) สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาสำหรับผลงานทางวิชาการดีเด่น หนังสือ 'การพัฒนาที่ยั่งยืน'

พ.ศ.2544 รางวัล 'สาโรช บัวศรี ปราชญ์ผู้ทรงศีล' จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ.2544 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น 'ศาสตราจารย์พิเศษ' ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ.2547 มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก ถวายตำแหน่ง 'เมธาจารย์' (Most Eminent Scholar) ในฐานะนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาสายเถรวาท

พ.ศ.2549 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ [10]

พ.ศ.2552 โล้วชรเกียรติคุณ จากคณะกรรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

พ.ศ.2552 ปุชนียบุคคลด้านภาษาไทย จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

พ.ศ.2563 ได้รับรางวัลนราธิปพงศ์ประพันธ์ ประจำปี 2562 โดยสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

รางวัลชีวิตเหล่านี้ ถ้าจะถามว่าเจ้าประคุณสมเด็จฯ มีความปรารถนาต้องการหรือไม่?

ผู้เขียนสามารถตอบได้เลยว่า เจ้าประคุณสมเด็จฯ ไม่เพียงปรารถนา ไม่เพียงต้องการในรางวัลอันเป็นโลกธรรมที่มนุษย์ทั้งหลายต้องการให้ได้มาเพื่อประดับเกียรติในชีวิตของตน แต่โดยอุปนิสัยอันสมณะเรียบง่ายของเจ้าประคุณสมเด็จฯ จึงไม่ไขว่คว้ารางวัลทั้งหลายเหล่านั้น แต่เจ้าประคุณสมเด็จฯ ก็ไม่ปฏิเสธที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะถวายรางวัลแก่ท่าน

เพราะเจ้าประคุณสมเด็จฯ ได้กระทำอุเบกขาไว้ในใจเสมอมา กับเรื่องโลกธรรม อันเป็นโลกียวิสัยของมวลมนุษยชาติ ที่ยังมีอุปกิเลสแห่งความโลภ โกรธ หลง

ถ้าทุกท่านได้สัมผัสวิถีชีวิต วิถีจิต ของเจ้าประคุณสมเด็จฯ แล้ว ก็จะพึงทราบได้เลยว่า ถ้าโลกนี้ยังมีพระอรหันต์อยู่แล้วไซ้

เจ้าประคุณสมเด็จฯ ย่อมมีกระแสจิตขึ้นสู่เบื้องบน ที่เรียกว่า พระโสดาบัน เพราะเจ้าประคุณสมเด็จฯ มีสภาวะจิตที่ปราศจากลักกายทิฏฐิ ปราศจากวิจิจจณา ปราศจากสัสสัพพต ปรามาส หรือถ้าบุคคลใดได้เข้าไปใกล้ชิด ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด จะไม่เคยเห็นอุปนิสัยแห่งความโลภ อุปนิสัยแห่งความโกรธ อุปนิสัยแห่งความหลง ออกมาจากกายกรรม วาจากรรม ให้ได้เห็นเลยแม้แต่บ่อย

ด้วยจริยาวัตรอันสง่างามของเจ้าประคุณสมเด็จฯ จึงนับเป็นแบบอย่างที่ดีงามของคณะสงฆ์ ที่ภิกษุพึงประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อรักษาพุทธพจน์ให้มีความมั่นคง ดำรงตนเพื่อวิสุทธิกายได้ร่วมผ้ากาสาวพัสตร์อันเป็นธงชัยแห่งพระอรหันต์ ●